QORTI ~IVILI, PRIM'AWLA

Im]allef

Onor. Giannino Caruana Demajo LL.D.

Seduta ta' nhar it-Tlieta 24 ta' April 2001

Numru 24

~itazzjoni 464/1990

Hector Cassola b]ala direttur u a nom tas-so`jetà *Heccas Limited*

versus

Alfred Testa u Victor Grech b]ala diretturi u a nom tas-so`jetà *Best Underwear Limited*, illum mag]rufa *GT Shirts Limited*

F'din il-kaw\a s-so`jetà attri`i qieg]da titlob il-]las ta' sitt mija u tnejn u tmenin lira u disg]a u sittin `ente\mu (Lm682.69), prezz ta' merkanzija mibjug]a u konsenjata lill-konvenuta. Is-so`jetà konvenuta g]amlet kontro-talba biex titlob il-]las tal-prezz ta' merkanzija li l-attri`i kienet intrabtet li tie]u ming]and l-attri`i, u biex titlob id-danni min]abba f'xog]ol]a\in.

I`-`itazzjoni tg]id illi s-somma mitluba mill-attri`i hija mag]mula minn tliet ammonti:

a. erba' mija u]mistax-il lira u tmenin `ente\mu (Lm415.80), bilan` minn]amest elef seba' mija u erba' liri (Lm5,704) prezz ta' kwantità ta' *single jersey cotton fabric*;

b. mija u tmienja u]amsin lira u tlieta u erbg]in `ente\mu (Lm158.43), bilan` minn mija u]amsa u sebg]in lira u tmintax-il `ente\mu (Lm175.18) prezz ta' *acrilyc type ribbing* g]al ]wejje[ sportivi, wara li tnaqqsu sittax-il lira u ]amsa u sebg]in `ente\mu (Lm16.75) valur ta' materjal li ng]ata lura; u

`. somma o]ra ta' mija u tmien liri u sitta u erbg]in `ente\mu (Lm106.46). Din g]andha tit]allas g]ax l-attri`i, fuq talba tal-konvenuta, kienet importat konsenja ta' *winter fleecy material*. F'din il-konsenja kien hemm xi ]sara u nuqqasijiet, u l-konvenuta kienet stmat li t-telf kien ta' sitt mija u wie]ed u sittin lira u tnejn u disg]in `ente\mu (Lm661.92). L-attri`i ma kinitx qablet ma' din l-istima, u fil-fatt wara *survey* l-assikuratur ta' l-attri`i kien]allasha kumpens ta' erba' mija u erbg]a u erbg]in lira u sebg]in `ente\mu (Lm444.70) biss. Il-partijiet kienu ftiehmu li jaqsmu d-differenza ta' mitejn u sittax-il lira u tnejn u disg]in `ente\mu (Lm216.92)[1] u g]alhekk l-attri`i g]andha tie]u mija u tmien liri u sitta u erbg]in `ente\mu (Lm108.46).

L-attri`i g]alhekk qieg]da titlob, b'kollox, sitt mija u tnejn u tmenin lira u disg]a u sittin `ente\mu (Lm682.69), flimkien ma' l-img]ax u l-ispejje\ [udizzjarji, fosthom dawk ta' protest [udizzjarju, tal-mandat ta' qbid 832/90 u tal-mandat ta' sekwestru 833/90.

Il-konvenuta ressqet dawn l-e``ezzjonijiet:

---

[1] Fil-fatt id-differenza ti[i mitejn u sbatax-il lira u tnejn u g]oxrin `ente\mu (Lm217.22).

1. ma hux minnu li sar xi ftehim bejn il-partijiet li bih il-konvenuta ntrabtet li t]allas nofs id-differenza bejn it-telf u dak li l-attri`i tie]u ming]and l-assikuratur tag]ha;   u

2. l-attri`i g]andha tag]ti lill-konvenuta aktar minn kemm qieg]da titlob l-attri`i, u dwar hekk il-konvenuta g]amlet kontro-talba.

G]all-g]anijiet tal-kontro-talba l-konvenuta fissret illi hija kienet qabbdet lill-attri`i biex, fost ]wejje[ o]ra, tag]mel xog]ol fuq seba' mija u sitta u g]oxrin (726) par *boxer-shorts*.  L-attri`i i\da g]amlet ix-xog]ol]a\in u g]alhekk il-partijiet ftiehmu li l-attri`i ter[a' tixtri l-istess *boxer shorts* ming]and il-konvenuta bil-prezz ta' sebg]in `ente\mu (70c) kull wie]ed. Fil-fatt l-attri`i ]adet lura mija (100) minn dawn il-*boxer shorts*, u l-prezz tag]hom [ie debitat fil-kont kurrent ta' bejn il-partijiet.  Fadal, i\da, li l-kont ta' l-attri`i ji[i debitat ukoll b'erba' mija u tmienja u tletin lira u g]oxrin `ente\mu (Lm438.20), prezz tas-sitt mija u sitta u g]oxrin (626) par li g]adhom depo\itati g]and il-konvenuta.

Barra minn hekk, l-attri`i g]amlet ukoll xog]ol ]a\in fuq ]amest elef u wie]ed (5,001) *briefs* tat-tfal u ta' l-ir[iel, u min]abba f'hekk lill-konvenuta g]amlitilha danni ta' elf u erbg]in lira u disg]in `ente\mu (Lm1,040.90).

G]al dawn ir-ra[unijiet il-konvenuta g]amlet dawn il-kontro-talbiet:

1. illi l-qorti tg]id illi l-attri`i g]amlet xog]ol ]a\in fuq il-*boxer shorts* u li l-attri`i xtrat seba' mija u sitta u g]oxrin (726) par bil-prezz ta' sebg]in `ente\mu (70c) kull par;

2. illi l-kont ta' l-attri`i fil-kont kurrent bejn il-partijiet ji[i debitat ukoll b'erba' mija u tmienja u tletin lira u g]oxrin `ente\mu (Lm438.20), prezz ta' s-sitt mija u sitta u g]oxrin (626) par;

3. illi l-qorti tg]id illi l-attri`i g]amlet ]a\in ix-xog]ol fuq ]amest elef u wie]ed (5,001) *briefs* tat-tfal u ta' l-ir[iel, u g]alhekk g]andha twie[eb g]ad-danni ta' elf u erbg]in lira u disg]in `ente\mu (Lm1,040.90); u

4. illi l-qorti tikkundanna lill-attri`i t]allas lill-konvenuta elf u erbg]in lira u disg]in `ente\mu (Lm1,040.90), flimkien ma' l-ispejje\ tal-kaw\a.

G]al dawn il-kontro-talbiet, l-attri`i ressqet dawn l-e``ezzjonijiet:

1. ma hux minnu li qatt kien hemm kont kurrent bejn il-partijiet;

2. negozju wie]ed kien hemm bejn il-partijiet: illi l-attri`i tbig] lill-konvenuta l-materjal, u l-konvenuta t]allas g]alih; ix-xog]ol kellha ta]dmu l-konvenuta stess;

3. il-konvenuta qatt ma g]amlet talba g]all-]las ta' dak li issa qieg]da titlob, u l-attri`i ma g]andha tag]ti xejn lill-konvenuta;

4. li [ara kien li, f'negozju li ma g]andu xejn x'jaqsam ma' dak meritu tal-kaw\a, l-attri`i kienet intrabtet li tag]mel xog]ol ta' ]jata fuq materjal disinjat u maqtug] mill-konvenuta, skond kampjun li l-attri`i kienet]admet bi prova; il-konvenuta a``ettat il-kampjun u x-xog]ol ta' kwantità ta' *boxer shorts* li saru fuqu, u [ara wkoll l-istess fil-ka\ tal-*briefs* imsemmija mill-konvenuta, li tant kienet kuntenta bix-xog]ol li]allset il-kont kollu; u

5. dwar il-mitt (100) *boxer shorts* imsemmija mill-konvenuta, li [ara kien li meta l-attri`i bdiet tag]fas lill-konvenuta biex t]allas il-bilan` imsemmi fi`-`itazzjoni, il-konvenuta bdiet tilmenta illi, g]alkemm kienet bieg]et ix-*shorts*, dawn bdew jittie]du lura g]andha b'ilmenti dwarhom; l-attri`i kienet qalet li din kienet biss qlajja', u biex turi li x-*shorts* setg]u jinbieg]u, offriet li tbig] mija (100) minnhom lil terzi; fil-fatt dawn inbieg]u u qatt ma n[iebu lura.

B'dikriet tat-8 t'Ottubru 1990 il-qorti]atret lill-Avukat Lorraine Schembri Orland u lil Alfred Fenech b]ala esperti [udizzjarji biex jirrelataw dwar il-meritiu tal-kaw\a[2], u b'dikriet ie]or tat-18 ta' {unju 1991[3]]atret lil Anthony Farrugia flok Alfred Fenech. Il-periti]alfu r-rapport tag]hom fl-1 ta' {unju 2000[4].

Kif sewwa qalet il-perit legali, il-kwistjonijiet bejn il-partijiet huma, essenzjalment, dawn:

I. il-prezz ta' materjal mibjug] mill-attri`i lill-konvenuta;

II. min g]andu jbati id-differenza bejn il-]sara u nuqqasijiet u dak li n[abar ming]and l-assikuratur; u

III. jekk sarx xog]ol]a\in mill-attri`i f'appalt ta']jata ta' *boxer shorts* u *briefs*.

Hemm ukoll differenza bejn il-partijiet dwar jekk kienx hemm ftehim ta' kont kurrent.

L-art. 264 tal-Kodi`i tal-Kummer` ig]id hekk dwar il-kuntratt ta' kont kurrent:

> **264.** Il-kont kurrent hu kuntratt li bih \ew[persuni jiftiehmu li rimessi ta' xulxin ji[u mni\\lin f'kont b]ala partiti ta' dejn u ta' kreditu, bl-obbligu tal-parti li kontra tag]ha jinsab bilan` meta jing]alaq il-kont li t]allas dak il-bilan`.

Il-prassi bejn il-partijiet kienet li jsir]las g]al kull kunsinna u g]al kull bi``a xog]ol, u mhux li l-prezz ta' kull kunsinna jitqies b]ala partita ta' debitu biex il-bilan` jit]allas meta jing]alaq il-kont; kien biss meta l-konvenuta, b'g]a\la unilaterali, waqfet t]allas li d-dejn beda jibqa' pendenti. G]alhekk ma jidhirx li kien hemm xi ftehim b]al dak imfisser fl-art. 264 tal-Kodi`i tal-Kummer`, u l-qorti taqbel kemm ma' l-attri`i kif ukoll mal-perit legali meta jg]idu li ma kienx hemm ftehim ta' kont kurrent.

---

2 *Fol.* 31.

3 *Fol.* 36.

4 *Fol.* 72.

Ng]addu issa biex inqisu l-kwistjonijiet bejn il-partijiet.

I. Dwar il-Prezz ta' Materjal mibjug] mill-Attri`i

L-attri`i qieg]da titlob erba' mija u ]mistax-il lira u tmenin `ente\mu (Lm415.80), bilan` mill-prezz ta' kwantità ta' *single jersey cotton fabric*, u mija u tmienja u ]amsin lira u tlieta u erbg]in `ente\mu (Lm158.43), bilan` mill-prezz ta' *acrilyc type ribbing* g]al]wejje[sportivi.

Il-konvenuta ma ikkontestatx dan id-dejn, i\da qieg]da tg]id li g]andha ssir tpa`ija ma' dak li g]andha tie]u hi ming]and l-attri`i, skond il-kontro-talbiet tag]ha. G]alhekk, bla]sara g]al dak li jirri\ulta meta naslu biex inqisu l-kontro-talbiet, l-attri`i g]andha kreditu ta' erba' mija u ]mistax-il lira u tmenin `ente\mu (Lm415.80) u mija u tmienja u]amsin lira u tlieta u erbg]in `ente\mu (Lm158.43), b'kollox ]ames mija u erbg]a u sebg]in lira u tlieta u g]oxrin `ente\mu (Lm574.23).

II. Dwar id-Differenza li ma n[abritx ming]and l-Assikuratur

Fost il-materjal li l-attri`i importat biex tbig] lill-konvenuta kien hemm xi kwantitajiet li kellhom ]sara jew nuqqasijiet, u g]alhekk mill-prezz li kellha t]allas il-konvenuta sar tnaqqis, bi ftehim, ta' sitt mija u wie]ed u sittin lira u tnejn u disg]in `ente\mu (Lm661.92). Ming]and l-assikuratur tag]ha, i\da, l-attri`i [abret biss erba' mija u erbg]a u erbg]in lira u sebg]in `ente\mu (Lm444.70), differenza ta' mitejn u sittax-il lira u tnejn u disg]in `ente\mu (Lm216.92), u qieg]da tg]id li l-ftehim mal-konvenuta kien li din id-differenza tinqasam bejniethom.

Il-qorti ma hix sejra tid]ol fil-kwistjoni jekk lill-konvenuta kellux isirilha tnaqqis ta' sitt mija u wie]ed u sittin lira u tnejn u disg]in `ente\mu (Lm661.92) fil-prezz, jew tnaqqis ta' erba' mija u erbg]a u erbg]in lira u sebg]in `ente\mu (Lm444.70) biss, billi dak it-tnaqqqis sar bi ftehim; il-qorti g]andha tara biss jekk il-ftehim kienx ukoll illi d-differenza tinqasam bejn il-partijiet.

Dwar jekk sarx dan l-a]]ar ftehim il-partijiet ma jaqblux fix-xiehda tag]hom, u l-qorti hija tal-fehma li lill-attri`i, li fuqha kellha l-oneru tal-prova, ma se]]ilhiex li turi li tassew kien hemm dak il-ftehim. Anzi, l-*invoice* nru 113 ma]ru[ mill-attri`i fl-20 ta' Settembru 1988[5], li juri tnaqqis ta' sitt mija u wie]ed u sittin lira u tnejn u disg]in `ente\mu (Lm661.92) mill-bilan` li kellha tag]ti l-konvenuta, ma juri ebda riserva fis-sens li dak it-tnaqqis kien qed isir bil-kondizzjoni li jin[abar ming]and l-assikuratur.

It-talba g]al nofs id-differenza, g]alhekk, ma tistax tintlaqa'.

III. Dwar jekk l-Appalt sarx sew

Ng]addu issa biex inqisu l-kontro-talbiet tal-konvenuta, li qieg]da tg]id li l-attri`i g]amlet ]a\in ix-xog]ol li kellha tag]mel u li kienet g]alhekk intrabtet li tixtri hi stess parti mix-xog]ol, barra milli t]allas id-danni min]abba fit-telf fuq xog]ol ie]or. Dan l-appalt kien ftehim ie]or li ma kienx marbut ma' dak tal-bejg] ta' materjal, i\da l-konvenuta trid li ssir tpa`ija tal-bilan` li g]andha tag]ti mill-prezz tal-bejg] ma' dak li g]andha tie]u b]ala danni g]ax sar]a\in l-appalt.

Ix-xog]ol li kellha tag]mel l-attri`i kien dak li jissejja] "*make and trim*" ta' kwantità ta' *boxer shorts* u ta' *briefs, i.e.* li t]it fuq disinn tal-konvenuta materjal li kien [à maqtug] mill-konvenuta. L-attri`i kellha wkoll taqta' l-lastiku u t]itu f'`inta madwar il-qadd u l-qalza.

Il-konvenuta qieg]da tg]id illi l-]jata tal-*boxer shorts* saret]a\in, u l-attri`i g]alhekk intrabtet li tixtri lura dawn ix-*shorts* biex tbig]hom hi; ]adet biss mitt (100) par u fadlilha tie]u sitt mija u sitta u g]oxrin (626) par bil-prezz ta' sebg]in `ente\mu (70c) l-wie]ed, b'kollox erba' mija u tmienja u tletin lira u g]oxrin `ente\mu (Lm438.20). Barra minn hekk, il-konvenuta qieg]da tippretendi wkoll elf u

[5] Dok. HC 15.

erbg]in lira u disg]in `ente\mu (Lm1,040.90) telf li [arrbet min]abba xog]ol]a\in fuq]amest elef u wie]ed (5,001) *briefs* tat-tfal u ta' l-ir[iel.

L-espert tekniku wasal g]all-konklu\joni li tassew li x-xog]ol sar]a\in mill-attri`i. Sab illi l-kejl tal-lastiku ma kienx maqtug] sew, meta tqis il-kejl li kellu jkollu l-prodott; sab ukoll illi l-]jata ma saritx sew. Huwa minnu li l-espert qal ukoll li l-konvenuta kienet a``ettat il-kwalità tax-xog]ol, i\da din il-konklu\joni tal-perit tmur lil hemm mill-inkariku tieg]u, b]ala espert tekniku fuq il-]jata, li jg]id biss jekk il-kwalità tax-xog]ol kinitx tajba jew le, u mhux jag]mel ukoll interpretazzjoni ta' l-im[ieba tal-partijiet.

Minkejja l-konklu\joni ta' l-espert tekniku li x-xog]ol sar]a\in, il-perit legali sabet diffikoltà biex tg]id illi l-kontro-talbiet tal-konvenuta g]andhom jintlaqg]u g]ax dawk il-kontro-talbiet huma mibnija fuq premessa ta' kont kurrent bejn il-partijiet, meta, kif rajna, ftehim ta' kont kurrent ma kienx hemm.

Madankollu, il-qorti ma tarax illi din id-diffikoltà g]andha tkun ta' tfixkil biex isse]] tpa`ija, li, kif ig]id l-art. 1196 tal-Kodi`i ~ivili, issir *ipso iure* wkoll ming]ajr ma jkunu jafu l-partijiet. Id-diffikoltà aktar qieg]da g]ax il-konvenuta qieg]da titlob parti mill-kreditu b]ala prezz tal-bejg] u mhux b]ala danni *ex contractu*.

Fil-fatt il-konvenuta fadlilha sitt mija u sitta u g]oxrin (626) par *boxer shorts* li ma setg]ux jinbieg]u min]abba fid-difett tal-]jata, u qieg]da tg]id illi kien hemm ftehim li l-attri`i tixtrihom hi. Il-perit legali sabet li ma hux minnu li kien hemm ftehim li l-attri`i tixtri dawn ix-*shorts*, u l-qorti taqbel li lill-konvenuta ma se]]ilhiex turi li tassew kien hemm il-ftehim li jsir il-bejg]. Huwa minnu li l-attri`i kienet xtrat mitt par jew ftit anqas, i\da b'hekk ma ntrabtitx li tixtri wkoll il-bqija.

G]alhekk it-talba tal-konvenuta, safejn hija talba g]all-prezz tal-bejg] ta' sitt mija u sitta u g]oxrin (626) par *boxer shorts*, ma tistax tintlaqa'.

Hemm ukoll talba g]al danni *ex contractu* min]abba xog]ol]a\in fuq]amest elef u wie]ed (5,001) *briefs*. Il-konvenuta qieg]da tg]id illi g]amlet telf g]ax, g]alkemm lill-attri`i ]allsitha g]oxrin `ente\mu (20c) g]al kull par, min]abba fid-difetti setg]et tbig]hom bil-prezz ta']mistax-il `ente\mu (15c) biss kull par.

Fil-fatt, i\da, ix-xiehda turi li l-konvenuta xtrat erbat elef]ames mija u erbg]a u disg]in (4,594) par bil-prezz ta' tnax-il `ente\mu (12c) kull par, u erba' mija u seba' (407) pari bil-prezz ta' tlittax-il `ente\mu (13c) kull par. Il-konvenuta, g]alhekk, g]amlet qlig], g]alkemm \g]ir, mhux telf. Huwa minnu li l-qlig] seta' kien aktar li kieku ma kienx hemm difetti, i\da, fin-nuqqas ta' xiehda dwar kemm kienu jinbieg]u l-*briefs* ming]ajr difetti, il-likwidazzjoni tad-danni ma tistax issir.

G]al dan in-nuqqas il-konvenuta *imputet sibi*; [à fis-seduta tat-23 ta' Frar 1994, quddiem il-perit legali, kienet intrabtet li tesebixxi prospett li, i\da, baqa' ma n[ieb qatt. Billi din il-kaw\a issa ilha miexja g]al aktar minn g]axar snin, is-sentenza ma tistax tkompli tistenna aktar biex il-konvenuta tag]mel dak li kien imissha ilha li g]amlet.

It-talba tal-konvenuta biex il-qorti tg]id illi l-appalt sar]a\in mill-attri`i, g]alhekk, g]andha tintlaqa', i\da t-talba g]all-]las tad-danni ma tistax tintlaqa'.

G]al dawn ir-ra[unijiet il-qorti taqta' l-kaw\a, u tiddisponi mit-talbiet ta' l-attri`i, mill-e``ezzjonijiet u l-kontro-talbiet tal-konvenuta u mill-e``ezzjonijiet ta' l-attri`i g]all-kontro-talbiet billi tikkundanna lill-konvenuta t]allas lill-attri`i]ames mija u erbg]a u sebg]in lira u tlieta u g]oxrin `ente\mu (Lm574.23), flimkien ma' l-img]axijiet relativi; tilqa' l-kontro-talba tal-konvenuta fejn din qieg]da titlob illi l-qorti tg]id illi l-attri`i g]amlet]a\in ix-xog]ol ta' l-appalt, i\da ti`]ad il-kontro-talbiet l-o]ra.

L-ispejje\ tal-perizja teknika g]andha t]allashom l-attri`i. L-ispejje\ l-o]ra jinqasmu hekk: parti minn erbg]a (¼) t]allashom l-attri`i u tliet partijiet minn erbg]a (¾) t]allashom il-konvenuta.

Giannino Caruana Demajo
Im]allef

Connie Micallef
Dep. Re[.